

Fungování úřadů v České republice

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2003</i>
Otázky:	<i>pd.14 – pd.20</i>
Termín terénního šetření:	<i>23. – 30. 6. 2003</i>
Počet respondentů:	<i>1 062</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>12. září 2003</i>
Kód tiskové informace:	<i>pd30912</i>
Zpracovala:	<i>Adéla Seidlová</i>

V červnovém šetření výzkumu Naše společnost 2003 jsme se rozsáhle zabývali tématem fungování orgánů státní správy a samosprávy. Nejprve jsme se zeptali, „Myslíte si, že možnost prosadit vaše zájmy prostřednictvím veřejné správy (obecní a krajské úřady, ministerstva, parlament) jsou dostatečné nebo nedostatečné?“ Odpovědi respondentů jsou uvedeny v tabulce 1.

Tabulka 1: Možnosti prosadit své zájmy (v %).

	rozhodně dostatečné	spíše dostatečné	spíše nedostatečné	rozhodně nedostatečné	dostatečné/ nedostatečné
místní samospráva	8	41	34	10	49/44
krajská samospráva	2	24	39	15	26/54
vláda a ústřední státní správa	2	13	41	33	15/75
Parlament	1	12	40	35	13/75
celkově	1	15	52	21	16/73

Poznámka: dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

Pouze u orgánů místní samosprávy uvedlo více respondentů, že jejich možnosti prosadit své zájmy jejich prostřednictvím jsou dostatečné, než bylo těch, kteří je označili za nedostatečné. S rostoucí vzdáleností úřadu od respondenta převažovalo stále výrazněji negativní hodnocení. Celkové hodnocení je zcela nelichotivé a blíží se hodnocení vlády a ústřední státní správy (ministerstev) a Parlamentu.

90 % dotázaných souhlasí s tím, že by se měly orgány veřejné správy před důležitými rozhodnutími zajímat o názory občanů, oproti 7 %, kteří si spíše myslí, že orgány veřejné správy jsou tu od toho, aby rozhodovaly, a neměly by

tudíž obtěžovat občany a tázat se jich na jejich názory¹. Není tedy zajisté sporu, že by se měly orgány státní správy a samosprávy o názory veřejnosti zajímat a tento trend je také podporován rozvinutými demokratickými státy např. v rámci činnosti OECD či Evropské unie.

Proto se další dvě otázky týkaly komunikace orgánů státní správy a samosprávy s veřejností. První se ptala na to, zda si tyto orgány vyžadují od veřejnosti aktivně názory na určité problémy² (viz tabulka 2), ta druhá byla o tom, zda orgány veřejné správy naslouchají, když jim chce občan sdělit svůj názor³ (viz tabulka 3).

Tabulka 2: Orgány veřejné správy si vyžadují názory (v %).

	rozhodně dostatečně	spíše dostatečně	spíše nedostatečně	rozhodně nedostatečně	dostatečné/ nedostatečné
místní samospráva krajská	5	25	33	30	30/63
samospráva vláda a ústřední	1	11	34	40	12/74
státní správa	1	7	31	51	8/82
Parlament	1	5	30	54	6/84
celkově	1	7	38	44	8/82

Poznámka: dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

Tabulka 3: Orgány veřejné správy naslouchají názorům (v %).

	rozhodně dostatečně	spíše dostatečně	spíše nedostatečně	rozhodně nedostatečně	dostatečné/ nedostatečné
místní samospráva krajská	9	39	26	11	48/37
samospráva vláda a ústřední	1	13	31	17	14/48
státní správa	1	5	28	33	6/61
Parlament	1	4	26	36	5/62
celkově	1	7	38	27	8/65

Poznámka: dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

Aktivně si názory občanů vyžadují v jisté míře pouze orgány místní samosprávy, aktivity jiných orgánů veřejné správy nejsou občany zaznamenávány. Poněkud lepší je hodnocení toho, nakolik tyto orgány občanům naslouchají, ovšem pozitivní hodnocení zde převažuje také pouze u orgánů místní samosprávy. Je třeba ovšem přiznat, že ani s tímto nemají Češi dostatek vlastních zkušeností.

V otázce vyžadování si názorů veřejnosti se dočkala místní samospráva nejlepšího hodnocení v Plzeňském kraji, kde ji kladně hodnotilo 52 % respondentů, na opačném pólu se pohybují místní samosprávné orgány (obecní a městská zastupitelstva a úřady) v Královéhradeckém kraji, kde je pozitivně hodnotilo pouhých 14 % dotázaných. Krajské orgány jsou hodnoceny nejlépe v Libereckém kraji (26 % kladných výpovědí), na opačné straně potom najdeme orgány Moravskoslezského kraje, pro něž našlo pozitivní hodnocení pouhá 3 % obyvatelů tohoto kraje.

¹ Otázka: „Se kterým výrokem spíše souhlasíte? Orgány veřejné správy by se měly před důležitými rozhodnutími zajímat o názory občanů; nebo orgány veřejné správy jsou tu od toho, aby rozhodovaly, a neměly by tudíž obtěžovat občany a tázat se jich na jejich názory.“

² Otázka: „V jaké míře si od vás orgány veřejné správy aktivně vyžadují vaše názory na určitou věc? Rozhodně dostatečně, spíše dostatečně, spíše nedostatečně, rozhodně nedostatečně.“

³ Otázka: „A když chcete sdělit své názory na určitou věc orgánům veřejné správy, jak Vám naslouchají? Rozhodně dostatečně, spíše dostatečně, spíše nedostatečně, rozhodně nedostatečně.“

Názorům veřejnosti naslouchají podle vyjádření respondentů tohoto výzkumu nejlépe místní samosprávy v Plzeňském kraji (69 % pozitivních vyjádření), nejméně naopak místní samosprávy v kraji Jihočeském (37 % pozitivních hodnocení). Z krajských samosprávných orgánů jsou nejlépe svými občany svorně hodnoceny Karlovarský (23 %) a Plzeňský a Pardubický kraj (po 22 % pozitivních hodnocení), naopak Vysočina je zde hodnocena nejhůře (pouhá 4 % pozitivních hlasů).

Hodnocení nakolik orgány veřejné správy rozhodují v souladu se zájmy občanů, které reprezentují⁴, je uvedeno v tabulce 4.

Tabulka 4: Rozhodování veřejné správy v souladu se zájmy veřejnosti (v %).

	rozhodně dostatečné	spíše dostatečné	spíše nedostatečné	rozhodně nedostatečné	dostatečné/ nedostatečné
místní samospráva krajská	9	49	28	7	58/35
samospráva vláda a ústřední	3	28	33	11	31/44
státní správa	1	13	45	28	14/63
Parlament	1	11	44	32	12/76
celkově	1	15	52	21	16/73

Poznámka: dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

Je třeba přiznat, že hodnocení, nakolik orgány místní samosprávy a krajské samosprávy rozhodují v souladu se zájmy veřejnosti, je viditelně příznivější, než tomu bylo u předchozích otázek, hodnocení ústředních orgánů (vláda, ministerstva, Parlament) je však stejně skeptické, jako tomu bylo u předchozích témat (možnost prosadit zájmy veřejnosti, naslouchání názorů veřejnosti, aktivní vyžadování názorů veřejnosti).

Pokud bychom tedy měli orgány samosprávy a státní správy navzájem porovnat⁵, pokud jde o zastupování zájmů a možnosti kontroly, dávají lidé přednost orgánům samosprávným. Výraznou předností orgánů státních je potom to, že zde pracují větší odborníci (viz tabulka 5).

Tabulka 5: Porovnání orgánů veřejné správy (v %).

	spíše či rozhodně státní orgány	spíše či rozhodně orgány místní a krajské
snáze kontrolovatelné rozhodují více v souladu s vůlí občanů,	12	77
které reprezentují	10	76
pracují zde větší odborníci	44	21

Poznámka: dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

Zajímavé je, že se 5 z deseti lidí obávají zhoršení možnosti prosadit své názory při přechodu některých rozhodovacích pravomocí na orgány EU⁶, 4 lidé z deseti se toho naopak neobávají. Z příznivců KSČM se tohoto obává osm lidí z deseti.

⁴ Otázka: „Jak rozhodují odpovědné orgány veřejné správy v souladu se zájmy občanů, které reprezentují? Rozhodně dostatečně, spíše dostatečně, spíše nedostatečně, rozhodně nedostatečně.“

⁵ Otázka: „Srovnajte orgány veřejné správy na obecní či krajské úrovni s orgány státními. Které z nich a) jsou snáze občany kontrolovatelné? b) Které rozhodují více v souladu s vůlí občanů, jež reprezentují? c) Na které úrovni pracují větší odborníci? Rozhodně státní, spíše státní, spíše obecní a krajské, rozhodně obecní a krajské.“

⁶ Otázka: „Obáváte se zhoršení možnosti prosadit své názory při přechodu některých rozhodovacích pravomocí na orgány EU? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“